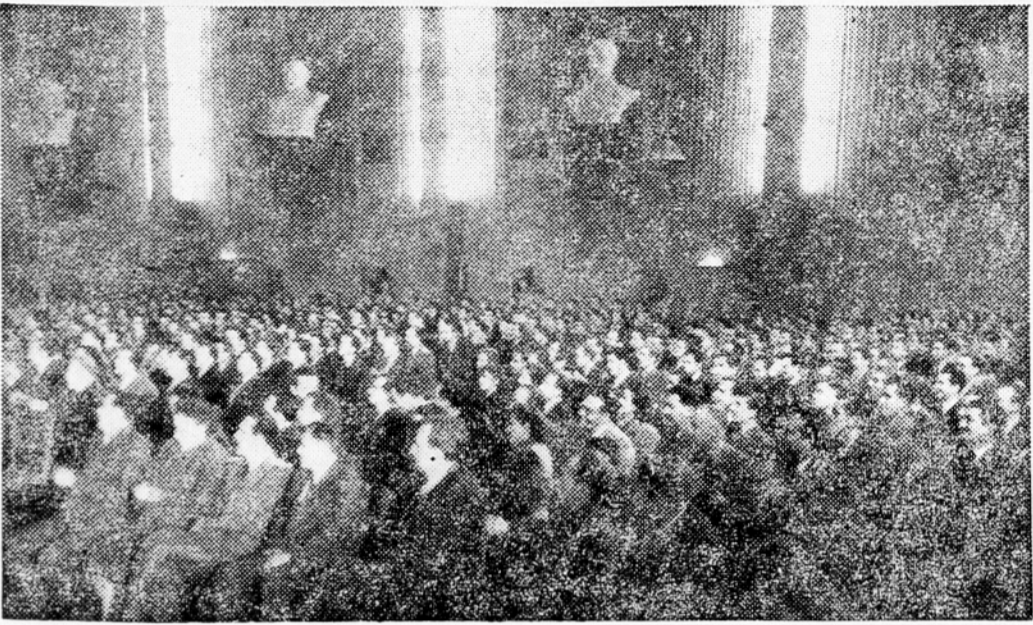

SLOVENSKI

Poročevalec

Direktor: Kudi Janžaba - Odgovorni urednik: Sergej Vošnjak - Tiska uskrna Slovenskega poročevalca...

Šesti kongres je odjeknil po vsem svetu

Od začetka šestega kongresa in še nekaj dni po njegovem zaključku je ves svetovni tisk, tako napredni kot nazadnjaški, obširno poročal o njegovem poteku in ga komentiral.

Severnoameriški listi so zlasti navajali naše stališče do ZSSR in našo pripravljenost, da se ubranimo napadu - sicer pa je pri njih prevladovala volina kampanja.

Listi v vseh državah so v prvi vrsti objavljali in komentirali govore in med razpravo izrečene besede, ki so posredno ali neposredno prizadevale njih same, ter politični položaj v svetu kot celoti.

Drugo plat pa seveda predstavljajo zahodni kominformoski listi (da o pisanju v satelitskih državah ne govorimo), ki so na povelje Moskve pisali na nam že znani način.

Najbolj temeljito je poročal in komentiral britanski tisk. Londonški Times je v zadovoljstvom ugotovil, da je bila diskusija na kongresu popolnoma svobodna ter da so posamezni delegati dajali predloge, ki so bili večinoma sprejeti.

Za kominformosce bi bilo omeniti samo to, da so izločili svoj žolč brez pomisleka. Naj zadržuje za primer samo avstrijski kominformoski list Volkstimme, ki je pisal o kongresu KPJ, ki je v Beogradu (!). Medtem ko kominformosci operirajo z besedami »fašisti«, in »banda«, pa se Italijani poslužujejo »Balkancev« in celo »Papuancev«.

Avstrijski listi so seveda z velikimi naslovi objavili vest, da je Jugoslavija za čim prejšnjo sklenitev mirovne pogodbe z Avstrijo. V ostalih stvarih so se v glavnem omejevali na poročanje, po večini z ugodnimi naslovi, važnejših komentarjev pa ni bilo. Podobno je bilo v zahodnonemških tiskom.

Na svetu so ljudje, ki jim je všeč tuzna, z znanstvene osnove izrečena beseda, in takini, ki imajo rajši v oblake zamotano filozofijo. Tema primeren je bil v svetu tudi odmev na kongres naše Partije.

Seveda pa se tako potoljivo pisanje ne pomeni, da bi se navedene tiske v celoti strinjali z delom našega kongresa. Zahodni komentatorji pač po svoje razumejo različna uprašanja in kljub naklonjenosti kritizirajo nekatera stališča naše Partije. Ta primer velja malone za ves tisk od avstrijskega pa do indijskega. Temu ni všeč to, onemu kaj drugega, v glavnem pa se z našo politiko - zlasti z znanjem - strinjajo. Takšen je primer tudi s francoskimi listi, ki so, razen nekaterih izjem (n. pr. Le Monde), v glavnem poročali objektivno in točno, pri gotovih stvarih pa z odobravanjem.

Na prvo stran je razvijalo delo komisije iz popolnoma razumljivih razlogov nekoliko počasneje. Obe delegaciji sta med samim delom šele morali oblikovati najboljši način ter iskati najbolj priročne delovne prijeme. Ze ob prvih primerih se je izkazalo, da marsikje ne bo zadovoljala samo formalna dokumentacija, ki je po določbah gleichenberškega sporazuma potrebna pri vsakem posameznem dvovlastniškem primeru.

Seveda pa je bilo v duhu gleichenberškega sporazuma načelno popolnoma jasni dvovlastniški primeri v gradščanskem obmejnem pasu. To je šlo v glavnem za popolnoma značilne malokmetje primere. Pač pa je bilo reševanje tehnično zelo težavno in zamudno, ker so bili vsi primeri zemljkrajno zelo zamotani. Madžarski kataster in pa madžarsko dedno pravo, po katerem se zemlja deli med vse otroke, je tu ustvaril naravnost nepojmljivo posestno razdrobljenost. Do jasne slike je prišla komisija šele s terenskim delom.

Na prvo stran je razvijalo delo komisije iz popolnoma razumljivih razlogov nekoliko počasneje. Obe delegaciji sta med samim delom šele morali oblikovati najboljši način ter iskati najbolj priročne delovne prijeme. Ze ob prvih primerih se je izkazalo, da marsikje ne bo zadovoljala samo formalna dokumentacija, ki je po določbah gleichenberškega sporazuma potrebna pri vsakem posameznem dvovlastniškem primeru.

Film »Kekec« v Italiji Rim, 12. nov. (Tanjug): V rimskem kinematografu »Cappianicheta« so predvajali slovenski otroški film »Kekec za več javnih in kulturnih delavcev«.

G. Spaak odpotoval iz Jugoslavije

Beograd 12. nov. Bivši predsednik belgijske vlade in častni sodelavec UNICEF g. Paul Henry Spaak, ki je bil nekaj dni v naši državi, je davi zapustil Jugoslavijo v spremstvu g. Mayerja, šefa propagandnega oddelka regionalnega centra v Parizu.

Dunajski dnevnik o Jugoslaviji

Dunaj, 12. nov. (Tanjug). Urednik dunajskega časopisa »Wiener-Zeitung« dr. Bernhard Birk, ki je bil pred kratkim z delegacijo avstrijskih novinarjev v Jugoslaviji, je objavil v večerajšnji številki tega časopisa večji članek, v katerem opisuje svoje vtise iz Jugoslavije.

»Kar je napravilo na nas najmočnejši vtis«, piše Birk, »je bilo veliko gostoljubje, ki so nam ga izkazovali od Maribora do Beograda, od Ljubljane do Skoplja in od Zagreba do Reke«.

»Ker je napravilo na nas najmočnejši vtis«, piše Birk, »je bilo veliko gostoljubje, ki so nam ga izkazovali od Maribora do Beograda, od Ljubljane do Skoplja in od Zagreba do Reke«.

Zasedanje Generalne skupščine združenih narodov

Z obrekovanjem Jugoslavije skrivajo sovjetski imperializem

Odnosaji med Jugoslavijo in Grčijo so zgled miroljubnosti, ki je ne ovirajo ideološka nasprotja

New York, 12. nov. Na večerajšnji plenarni seji so poleg britanskega zunanjega ministra Edena govorili tudi šef indijske delegacije gospa Nehru-Lakšmi, delegat Costarice, delegat Grčije, delegat Brazilije, šef jugoslovanske delegacije Vlahović in delegat Indonezije. Gospa Nehru-Lakšmi je v imenu Indije izrazila upanje, da bo Generalna skupščina uspešno rešila korejsko vprašanje ter da bo Kitajskega čimprej sprejeta v OZN.

Ko je britanski zunanji minister Eden odgovarjal na izvajanja zunanjega ministra ZSSR Višinskega, je tudi obsodil ZSSR in satelitske države, da širijo s svojo propagando mržnjo proti drugim narodom. Pri tem je poudarjal, da bi morale vse države, ki so sprejele obveznosti Ustanove listine OZN, obsojati tako propagando ter se sramovati svoje udeležbe pri njej.

V mariborskem obmejnem pasu je že rešeno vprašanje avstrijskih dvovlastnikov

Maribor, 12. novembra. - Po dobrem tednu dela je avstrijsko-jugoslovanska mešana komisija, ki izvaja iz gleichenberškega sporazuma tista načela in tiste določbe, ki govore o ureditvi dvovlastniških vprašanj avstrijskih državljanov, obravnavala že nekaj nad 60 dvovlastniških primerov. Vsi ti primeri so teritorialno v obmejnem pasu sosednjega in ljutorskega okraja. Po prvem tednu je komisija med drugim dokončno rešila 12 dvovlastniških primerov avstrijskih državljanov v razmeroma kratkem gradščanskem obmejnem pasu. Rešenih pa je dokončno tudi še precej primerov v ostalem obmejnem pasu v obeh okrajih. Pri dosedanjem obravnavanju je to ostalo odprtih tudi nekaj primerov, za katere je treba dobiti še dodatno dokumentacijo, ali pa so ti primeri sploh takšnega značaja, da jih bo treba obravnavati na kraju samem.

Ta teden bo komisija prenesla svoje delo na popolnoma drugi del, v koroški obmejni pas. Ta pas je sicer najdaljši, vendar pa je v njem razmeroma najmanj dvovlastniških primerov avstrijskih državljanov. Ko bo zaključeno delo v koroškem pasu, bo komisija nadaljevala svoje delo v ljutorskem in mariborskem okoliškem okraju.

Frontovci se morajo odločno boriti za svoje kandidate

Ljubljana, 12. nov. Čeprav so volivci na splošno pravilno razumeli namen in pomen občinskih in okrajnih volitev ljudskih odborov, je vendar le ponekod še vedno opažati pri izbiri in postavljanju kandidatov škodljivo ozkost in napake, ki izvirajo po večini iz premajhne politične razgibanosti in borbenosti frontovcev.

Jugoslovanska nota Italiji

Rim, 12. nov. (Tanjug): Odpravnik poslov jugoslovanskega poslanstva v Rimu Dalibor Soldatič je izročil večeraj italijanskemu ministrstvu za zunanje zadeve noto, v kateri po nalogu jugoslovanske vlade protestira, ker je italijanska vlada dovolila 4. novembra objaviti v Rimu in ostalih mestih Italija lepake, v katerih je poudarjena pravica do jugoslovanskega ozemlja in je rečeno, da so italijanski borci zgrabili za orožje za osvoboditev svojih bratov iz Julijske Krajine in Dalmacije.

Jugoslovanska nota poudarja, da je dobila proslava italijanskega narodnega praznika 4. novembra izrazito iredentistični in šovinistični, s tem pa tudi protijugoslovanski značaj.

Neki lepak, ki se je pojavil na ulicah, pravi nota, kaže angela zmage, ki se z vencem spušča nad Sočo, del goriske pokrajine, del Istre in celotno Svobodno tržaško ozemlje ter nekatera druga ozemlja znotraj meja FLRJ pa so narisani v enaki barvi, očitno v namenu, da bi podčrtili italijansko zahtevo do teh delov jugoslovanskega ozemlja.

»Toda ne le omenjeni lepaki, je rečeno dalje v noti, temveč tudi pisanje italijanskih časnikov priprave in potek proslave, zlasti v Sredipolju in prav na meji, so bili

Podžiganje pohlepa po naši zemlji

očitno usmerjeni k podžiganju pohlepa po jugoslovanskem ozemlju. Manifestacije take vrste, ugotavlja nota na koncu, nimajo namena ustvariti ozračja za mirno reševanje spornih uprašanj, niti doseči dobrih sosednih odnosov med obema državama, pač pa nasprotno, podžigajo iredentistične in šovinistične strasti ter vzbujajo sovraštvo do Jugoslavije in njenih narodov.

De Gasperi pred 37 leti in danes

Trst, 12. nov. Tržaška neodvisna lista »Trieste-Sera« in »Il Corriere di Trieste« sta objavila odprto pismo, ki ga je poslal politični tajnik Fronte za neodvisnost, Sporer, italijanskemu ministrskemu predsedniku De Gasperiju v zvezi z njegovim govorom na komemoraciji padlim v Sredipolju 4. novembra. Pismo očita De Gasperiju prevaro in neznačajnost ter izraža začudenje zaradi njegove prisotnosti na komemoraciji tistih italijanskih vojakov, ki so padli

na strani zaveznikov v prvi svetovni vojni tedaj, ko je bil De Gasperi poslanec v avstrijskem parlamentu in je glasoval za vojno posojilo, s katerim si je avstro-ogrška monarhija nabavila orožje, ki je bilo uporabljeno tudi proti italijanskim vojakom.

Nasilno preseljevanje v Albaniji

Beograd, 12. nov. Po vesteh iz Tirane pripravljata albansko notranje ministrstvo novo akcijo za preseljevanje nezaposlenih in »nezaželenih« elementov iz posameznih vasi in mest. V kategorijo »nezaželenih« spadajo vsi albanski državljani, ki se iz kakršnega koli razloga ne strinjajo s politično informbirojske agencije v Tirani.

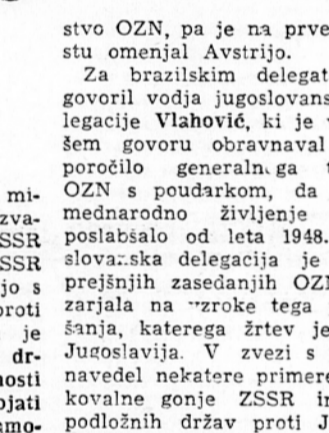
Frontovci se morajo odločno boriti za svoje kandidate

preteklost in svojim delu res zaslužijo. Med ter. ko v Solčavi in nekaterih volilnih enotah Soštanja nasprotniki socializma sploh niso prišli do besede, pa so v Družmirju, kjer se občuti še dokaj močan vpliv klerikalizma, predlagali za kandidata velikega kmeta Luko Vrtačnika, ki objokuje zlate Hitlerjeve čase in širi versko nestrpnost, premožnega kmeta Medveda iz Preloga, ki je bil najprvo navdušen za Hitlerja, po osvoboditvi pa je podpiral Poklačevo bando, si niti ne velika kmeta in znanega prepepača Skodnika ter bivšega odbornika KLO Ivana Apata, ki je svoj položaj izkoriščal v osebnih koristih. Podobno je bilo v Spodnji Rečici, kjer so poskušali spraviti na kandidatno listo kmeta Dolmarja, ki pa so ga razkrinkali kot sovražnika ljudske oblasti.

Film »Kekec« v Italiji

Rim, 12. nov. (Tanjug): V rimskem kinematografu »Cappianicheta« so predvajali slovenski otroški film »Kekec za več javnih in kulturnih delavcev«. Obiskovalci delavcev so zelo ugodno izrazili o vrednosti silma in pohvalili zlasti dobro fotografijo in človečanski motiv filma.

Avstrijsko-jugoslovanska komisija pod predsedstvom dr. Iva Marška in dr. Krahla na trasi »Pohorskega dvorca«

Avstrijsko-jugoslovanska komisija pod predsedstvom dr. Iva Marška in dr. Krahla na trasi »Pohorskega dvorca«

Težave Organizacije združenih narodov

V nekaj dneh so se nad Organizacijo združenih narodov zgostili temni oblaki, ki na eni strani govorijo o težavah, v katerih je zabredla ta pomembna mednarodna organizacija, na drugi strani pa smo vsi priče delovanja močnih sredobeznih sil, ki zdaj v bolj ostri, zdaj v milejši obliki ogrožajo ugled in vpliv Združenih narodov.

Med glavne vznemirjajoče dogodke spadajo izjava generalnega tajnika Trygve Lieja, da zapuša svoje mesto; zadnji govor sovjetskega zunanjega ministra Višinskega; izjava francoskega zunanjega ministra Schumana glede Tunizije in Maroka; in deloma tudi že znana izjava generala Eisenhowerja, da bo kot predsednik ZDA sam odpravil korejsko vprašanje.

Odstop Trygve Lieja je slej ko prej povezan z razmerami, ki so se prav v zadnjem času pojavile v zvezi s Korejo. Znan je, da je prišlo do zastojanja pogajanj za premirje v korejski vojni zaradi vprašanja ujetnikov. Kakor je to vprašanje še pred meseci, ko je bilo sproženo na konferencah v Pan Mun Jomu, izgledalo kot nekaj drugovrstni problem, se je čez čas razvilo v osnovno politično vprašanje, okrog katerega se suče trenutno tudi glavno razpravljanje v Združenih narodih.

V bistvu gre pri tem vprašanju za dve stališči: prvo zagovarjajo Združeni narodi, ki so glede tega vprašanja, razen v nekaterih podrobnostih — enotni; drugo pa zastopata Severna Koreja in Kitajska ter jo politično utemeljuje Sovjetska zveza. Združeni narodi so mnenja, da naj bi se severnokorejski in kitajski ujetniki sami odločili, ali se hočejo vrniti nazaj v Severno Korejo in Kitajsko; Sovjetska zveza pa vztraja pri zahtevi, da se morajo vojni ujetniki brezpogojno vrniti v svojo domovino. Na prvi pogled je videti ta spor kot neka pravišna in diakoepska razprava, nosi pa v sebi daljnosežne politične odločitve, ki perspektivno zajemajo tudi važne posledice.

Sovjetska zveza — in z njo Kitajska in Severna Koreja — vztraja pri določilih stare zvezne konvencije iz l. 1864 in 1868, ki so jo potrdile vse civilizirane države in ki pravi, da se morajo po koncu vojne vsi ujetniki vrniti v svojo domovino, oz. na svoje domove. Se po prvi svetovni vojni sploh ni bil nikak problem, ali se bo kateri koli izmed ujetnikov hotel vrniti v svojo domovino. Tega principa so se zahodne veslele države tudi po koncu druge svetovne vojne; zaradi tega je bilo tudi na stotisoče sovjetskih ujetnikov repatriiranih. Toda medtem, ko so Sovjetska zveza in tako dosledno držala teh določil in še danes ni poslala domov nemških in japonskih ujetnikov (ker pač še ni podpisala mirovne pogodbe s tema dvema državama!), tudi ni omogočila svojim državljanom, ki so padli v ujetništvo in ki so se po koncu vojne vrnili v Sovjetsko zvezo, da bi odšli na svoje domove, pač pa je proti večini izvedla represalije: poslala jih je pred sodišča, ali pa kratkoma v koncentracijska taborišča, kar naj bi bila nekaka kazen za »slabo bojevanje« in za dezertstvo. Če že pri tem ni kazala bojazni, da bi ti ljudje ne »okužili« drugih Stalinovih podanikov.

Zaradi tega pa se je pojavilo prav v Koreji vprašanje, ali je humano odrekanje ujetnikom, h. se zaradi posebnih in »avioh« razlogov nečisto vrniti v svojo domovino, ker vedo, da jih čakajo »represalije«, če že ne kaj hujšega, pravico da sami odločijo, ali hočejo ali pa nečisto, da jih odpošljejo »domov«. Okrog tega vprašanja so potekale dolge razprave v Pan Mun Jomu, ki se sedaj nadaljujejo v New Yorku. Razne delegacije so v tej zvezi postavljale svoje predloge, Združeno poveljstvo

čet OZN v Koreji pa je predlagalo nasprotnim delegatom, naj privolijo v kompromis, s katerim bi odpadli vsi pomisleki o samoodločitvi ujetnikov; ta kompromisni predlog je dočel, da bi se naj vsi ujetniki ob določenem času zbrali v nevtralnem conu, ki bi jo eventualno nadzirale nevtralne sile, na določen znak pa naj bi se ujetniki odpravili bodisi na sever — na Kitajsko in v Severno Korejo, ali pa na jug, kjer bi jih sprejeli predstavniki Združenih narodov in jim omogočili emigracijo v tuje države, kjer naj bi našli nove domove.

Kitajska, Severna Koreja in predvsem Sovjetska zveza so ta predlog kategorično zavrnila.

Predsednik zasedanja Generalne skupščine L. Pearson

Višinski je v svojem zadnjem govoru zavrnil načelo prostovoljne repatriacije, češ da ne gre ujetnikom dovoliti svobodne izbire, ker so pač ujetniki in kot taki vedno vojaki, katere še nadalje veže dolžnost braniti domovino. Višinski se je ponovno skliceval na ženevsko konvencijo, češ da ne pozna »prostovoljne repatriacije« in je predlagal »posebno komisijo«, ki naj bi ukrepala mimo Združenih narodov.

Pri tej razpravi, ki lahko pripelje do še težjega zapleta okrog korejske vojne, gre v bistvu za važno politično vprašanje, ki bi lahko kot precedens odločalo tudi pri bodočih podobnih primerih. Sovjetski zvezi gre za to, da se enkrat za vedno dopove vsem vojakom — (predvsem seveda sovjetskim!) — da je vsako dezertiranje iz vojske ali pa predaja sovražniku v končni posledici nesmiselna, kajti po koncu vojne se bodo morali vsi ujetniki vrniti nazaj v domovino (t. j. v Sovjetsko zvezo!), kjer jih bo doletela primerna kazen, ker se niso hrabro borili in ker so »izdali« domovino.

Zahodne veslele pa gledajo na to vprašanje prav tako iz neke bodoče perspektive: vsaka propaganda, katere namen naj bi bil omajati borbenost sovražnika na bojnem polju, bi bila nesmiselna in nekoristna, bi bila eventualni dezertirji in »prostovoljni ujetniki« že vnaprej vedeli, da jih za njihovo »nepremišljeno« korak po koncu vojne čaka prisilna repatriacija in s tem tudi neizbežna — kazen!

V tem je torej koren sedanje spora okrog »prisilne« in »prostovoljne« repatriacije korejskih ujetnikov. Kaže pa, da Sovjetska zveza v nobenem primeru ni pripravljena popustiti, ker bi v končni posledici škodila le sama sebi. Jugoslovanska delegacija na Generalni skupščini OZN, ki jo vodi Veljko Vlahović, je izrazila svoje stališče s predlogom, da je treba nujno najti rešitev tega spora na ta način, da bo vsakemu posameznemu ujetniku omogočeno, da se sam in svobodno odloči.

Tredovratno stališče Višinskega, ki zavrača sleherni kompromisni predlog, seveda izrazito škoduje Združenim narodom, ki so se znašli v slepi ulici in ne močni, da z razumsko razpravo spravijo z dnevnega reda to pereče vprašanje in s tem tudi nevarno vojno ognjišče v Koreji. Ni dvoma, da so te razmere pripravile generalnega

tajnika Trygve Lieja, da je podal svojo ostavko, ker »noče« otežkočiti pogajanj za premirje v Koreji. Na drugi strani izpodbija ugled OZN tudi izjava generala Eisenhowerja. Države, ki se poleg ZDA borijo pod zastavo OZN v Koreji, so njegovo izjavo sprejele z negotovanjem, kajti korejska vojna je problem, ki zanima vse Združene narode in ne samo Ameriko. Stališče generala Eisenhowerja je — čeprav je bilo morda dobro misljeno — bolj škodilo ugledu in vplivu Združenih narodov, kakor pa mu je koristilo.

In slednjič stališče francoske vlade. Francija odreja Združenim narodom pravico, da bi posredovala v sporu med francosko metropolo in med Tunizijo in Marokom. Schuman je celo zagrozil, da bo Francija bojkotirala OZN v primeru, da tega vprašanja ne umaknejo z dnevnega reda, češ da je napetost, ki sedaj vlada med Parizom in Tunisom, oz. Marokom le »francoska notranja zadeva«. Francija s svoje strani zavrača sleherni posredovanje, ki ga ima za »vmešavanje« v francoske zadeve, s čimer pa na svoj način

krha moč in vpliv celotne Organizacije združenih narodov.

Skupaj vzeto, gre torej za zelo nevarne pojave, ki prizadevajo mednarodno vzajemnost in izrazito škodijo solidarnosti vseh držav. Naša vlada je doslej vztrajno poudarjala potrebo po utrditvi moči in ugleda Združenih narodov, kajti vkljub nekaterim slabostim je OZN vendarle tista organizacija, ki daje vsaj delno zagotovilo, da je mogoče sporazumno odpraviti vsa nesoglasja, ki se pojavljajo v mednarodnem svetu in s tem zavarovati mir. Organizacija združenih narodov je edina sposobna, da iz mednarodnega življenja odpravi stare imperialistične metode o razdelitvi vplivnih področij, ki so že doslej privedle v slepo ulico vrsto mednarodnih vprašanj. Če se ne bodo pravočasno našle sile, ki bodo preprečile sedanji poskus razkroja, potem bodo v svetu nastopile še večje težave; sožitje med narodi bo postalo še bolj dvomljivo, od česar pa bodo imele korist le sile, ki si prizadevajo omajati mogočno stavbo mednarodnega sodelovanja, katero predstavlja danes Organizacija združenih narodov. — sic

Občinske volitve v Zahodni Nemčiji

Hannover, 12. nov. Vlada je objavila končne rezultate občinskih volitev v Dolnji Saški. Največ občinskih odbornikov, okoli deset tisoč, so dobile ne-politične volilne skupine. Vlada stranke skupaj so dobile 9570 odbornikov mest, Zveza beguncev 5823, socialnodemokratska stranka pa 7730. Na listah Zveze beguncev je bilo izvoljenih več bivših višjih funkcionarjev SS. — V Neussu v Porenju je bil izvoljen v občinski odbor bivši nacistični general Mannteufel.

Nova nemška stranka

Bonn, 12. nov. Po vseh izidih v Wiesbaden je bila včeraj tam ustanovljena nova politična stranka »Republikanska unija Nemčije«. Ustanovni odbor namerava ponuditi predsedstvo nove stranke princu Luisu Ferdinandu von Hohenzollern. — Republikanska unija Nemčije zahteva med drugim ustanovitev »republikanske svetovne unije«, poenostavljeno zakonodajno v Nemčiji, neodvisno uradništvo in izravnano »umetno ustvarjene razlike med delodajalci ter delavci in nameščenci.

Slavni partizanski poveljnik izključen iz KP Francije

Pariz, 12. nov. Okrožni komitee KP Francije za pokrajino Haute Vienne je izključil iz partije Georges Guingouina, enega najbolj poznanih poveljnikov organizacije »Franc-Tur-Partisan« iz obdobja upora francoskega ljudstva proti nemškemu okupatorju. Sestanek, ki je trajal ves dan, je prisostvoval tudi član politbiroja KP Francije Waldec Rochet.

O osebnosti Georges Guingouina priča naslednja podrobnost: Se danes stoji na občinskem poslopuju v Limoges spominska plošča z napisom: »Tukaj je 29. avgusta 1944 ob 21. uri kapetan Nohl predal čete nemške garnizije polkovniku Guingouinu.« — Georges Guingouina so za časa vojne poznali pod vzdevkom »partizanski prefekt«, in je bil eden izmed najbolj poznanih poveljnikov in organizatorjev oboroženega odpora proti nemškemu okupatorju in režimu iz Vichyja. Po vojni so ga slavili kot heroja. Do bil je vrsto odklikovanj, med njimi: odklikovanje za osvoboditelja, odklikovanje odpora, znak časti, vojni križ s palmovo vejico in listi. Poleg drugega je dobil tudi angleško odklikovanje za hrabrost. Po vojni je bil predsednik občine v Limoges. V KP Francije je bil sekretar okrožnega komiteja za pokrajino Haute Vienne. Letos marca pa so ga odstranili s položaja sekretarja okrožnega komiteja, ker se je uprl politiki kominformskega vodstva. Hkrati so zahtevali, naj se podvrže »samokritiki«. Guingouin je to odločno zavrnil. Zapustil je Limoges in je šel v neko oddaljeno vas za učitelja.

Kominformsko vodstvo se je dolgo bala izključitvi Guingouina iz KP Francije posebno zaradi tega, ker je bil zelo popularen v vrstah bivših partizanov. Se sedanja kriza v KP Francije v zvezi z zadevo Tillon-Martij je omogočila tudi Guingouinovo izključitev, ker mu očitajo iste grehe kot Martiju in Tillonu: »sistematičen odpor do partijske politike«, »frakcionarsko delo«, »nepokorščino in nedisciplino«, »skrivanje denarja« itd.

V proračunskem uradu ZDA Washington, 12. nov. Predstavnik generala Eisenhowerja za finančne zadeve, bančnik Dodge iz Detroita, je danes prevzel svoje mesto v proračunskem uradu Dodge je izjavil, da bo zaenkrat samo informativno prisostvoval sejam urada in ne bo dajal nobenih nasvetov ali navodil.

Sporazum med ZDA in Japonsko Tokio, 12. nov. ZDA in Japonska so sklenile sporazum, po katerem bodo ZDA dobavile japonski 18 fregat in 50 ladij za izkrčevanje. Japonska bo uporabljala ladije 5 let, če bo potrebno pa še nadaljnjih pet.

Kritika finančne politike britanske vlade

Laburistična opozicija trdi, da je zboljšanje plačilne bilance samo naključje

London, 12. nov. (AFP, Reuter): Britanski finančni minister Butler je začel včeraj v britanskem

Britanski finančni minister Butler

Spodnjem domu razpravo o finančnem položaju Velike Britanije. Izjavil je, da je Britanija doslej julija v svoji trgovinski bilanc

lanci presežek 50 milijonov funtov šterlingov in da je oktobra povečala svoje zlate rezerve za 29 milijonov funtov šterlingov. Butler je prav tako dejal, da je došla tekstilna industrija veliko pomoč, zlasti z naročili za obrambo v vrednosti 25 milijonov funtov šterlingov.

V imenu laburistične opozicije je Atlee očital vladi, da nima resnega načrta za boj proti krizi, kar dokazuje brezposelnost, ki je čedalje večja v britanskih pristaniščih. Grajal je tudi politiko vlade v pogledu zunanje trgovine ter poudarjal, da je zboljšanje plačilne bilance navadno naključje.

Svojo kritiko finančne politike konservativne vlade so hoteli laburisti doseči nezaupnico vladi, njihov predlog pa je bil zavrnjen s 313 proti 279 glasovi.

Zarota v Siamu

Bangkok, 12. nov. Siamski policija je odkrila večjo zaroto, ki je hotela strmoglaviti sedanjo vlado. 200 oseb je bilo aretiranih. Pri aretacijah so našli sovjetsko orožje.

Rim je načrtno uničeval tržaško pomorstvo

Dr. Dekleva je v tržaškem občinskem svetu iznesel podatke o gospodarskem propadanju Trsta pod Italijo — Anglo-ameriška vojaška uprava je skrivala za današnji težki položaj tržaškega pomorstva — Italija mora Trstu vrniti odvzete ladje in državno premoženje na področju STO

Trst, 12. nov. V okviru razpravljajanja o tržaškem pomorstvu je snovi v tržaškem občinskem svetu govoril predstavnik Slovensko-italijanske ljudske fronte dr. Jože Dekleva, ki je v dobro dokumentiranem poročilu prikazal propadanje tržaškega pomorstva in s tem tudi ostalega tržaškega gospodarstva v času, ko je bil Trst pod Italijo in po končani drugi svetovni vojni. Dr. Dekleva je poudaril, da se je Trst razvil zaradi gospodarskih potreb svojega zaledja. To dokazujejo tudi statistike o njegovem prometu. Medtem ko je leta 1913 železniški promet Trsta znašal 2 milijona 697.000 ton, je do leta 1938 padel na 1.998.000 ton. V pomorskem prometu je Italija očitno favorizirala zlasti Benetke, kar je zopet razvidno iz statistik, ki kažejo, da so Benetke od leta 1913 do leta 1938 zvišale svoj pomorski promet od 2 milijona 664.000 ton na 4.207.000 ton, medtem ko je v istem času pomorski promet Trsta padel za okrog 100.000 ton. Na enak način je Italija zavirala tudi pomorski promet Reke. Statistični podatki kažejo, kako veliko korist je imela Reka s tem, da je bila po drugi svetovni vojni združena s svojim naravnim zaledjem, saj je celo za 300.000 ton prekorčila najvišji promet, ki ga je imela leta 1913.

Dr. Dekleva je dejal, da se je razvoj tržaške trgovinske mornarice, ki je do prve svetovne vojne dosegel visoko stopnjo, s priključitvijo Trsta k Italiji popolnoma ustavil. Leta 1914 je bilo v tržaški pomorski register vpisanih nad 350 ladij s skupno 670.000 ton. Leta 1939, pred začetkom druge svetovne vojne, je bilo vpisanih le še 524.000 ton, 31. julija 1951 pa samo še 119.000 ton. Od slednjih je treba odšteti še ladje »Saturnia« in »Vulcania«, ki sta bili premeščeni v Genovo, tako da se je dejansko tržaška trgovinska mornarica sedaj skrčila na borih 70.000 ton.

Dr. Dekleva je nato prikazal, kako je Italija zapostavljala tržaško pomorstvo v korist pomorskih družb v drugih italijanskih pristaniščih, katerim je v ta namen dajala visoke subvencije. Poudaril je, da se je po vojni položaj tržaškega pomorstva še celo poslabšal, ker italijanska vlada ni vrnila Trstu odvzetih in v vojni uničenih ladij, niti mu ni vrnila premoženja, ki bi po določbah mirovne pogodbe moralo postati državna lastnina tržaškega ozem-

lja, to je bivše državno in pol-državno italijansko premoženje v Trstu, ki je zelo veliko, saj je bila italijanska država potom državne družbe IRI z visokimi odstotki (od 60 do 100%) udeležena pri skoro vseh večjih tržaških industrijskih in pomorskih družbah.

Trst od Italije dobiti pravičen del obnovljenega pomorskega premoženja (tonaža italijanske trgovinske mornarice je že doslej predvojno stanje), ki bo odgovarjalo sedanjim potrebam pomorskega prometa; odstraniti je treba vse negativne rezultate, ki izvirajo iz finančnih in gospodarskih sporazumov, sklenjenih med 1. anglo-ameriško vojaško upravo in italijansko vlado; treba je ponovno vzpostaviti redne pomorske proge iz Trsta, uvesti ugodnejše tarife, znižati cene pristaniških uslug, olajšati plačevanje pomorskih uslug ter razviti v tržaškem zaledju in v državah, k' objektivno težijo k tržaškemu pristanišču, učinkovito praganje, ki bo pritegnilo k Trstu del prometa, ki je danes usmerjen drugam.

ZSSR in medvojni pakt o posojilu in najemu

V ZSSR zadržujejo tudi 186 ameriških ladij, ki so jih obljubili vrniti letos 16. junija

Washington, nov. Vlada ZDA je nedavno s svojo noto zahtevala od vlade ZSSR vrnitev ameriških ladij, ki jih je ZSSR dobila od ZDA po medvojnem zaveziškem paktu o posojilu in najemu. S svojo noto so ZDA zahtevale praznoprav izpolnitve obljube, kajti že 16. junija letos je vlada ZSSR sporočila vladi ZDA, da je pripravljena vrniti 186 ladij. Ta obljuba pa je ostala nezpolnjena in zato je prišlo do nove note ZDA, ki spominja na ogromne količine blaga in izdelkov, ki jih je ZSSR med vojno dobila iz Amerike.

Po zaveziškem paktu posojila in najema je Amerika zaveziškimi državam v boju proti fašizmu pošiljala poleg vojnega materiala tudi blago in razne izdelke za civilno potrošnjo. Prvotno je vlada ZDA zahtevala od vlade ZSSR, naj plača samo blago, ki je bilo poslano v ZSSR za civilno potrošnjo. Vlada ZDA je bila pri svojih zahtevah takrat skromna, ker je zahtevala samo 800 milijonov dolarjev za blago, ki je bilo po prvih povojnih cenitvah vredno nad 2600 milijonov dolarjev. Če bi takrat vlada ZSSR pristala na poravnavo tega blaga, bi vlada ZDA odpisala dolg za vojni material, ki ga je pošiljala med vojno v Rusijo. Po približni cenitvi je vrednost tega vojnega materiala znašala nad 10.800 milijonov dolarjev, medtem ko je bila vlada ZSSR prvotno pripravljena plačati le 300 milij.

Dobave Sovjetski zvezi po paktu o posojilu in najemu so znašale 29% takih dobav vsem zaveziškimi državam, obsegale pa so nad 17.300.000 ton, kar pomeni obremenitev 2.660 tovornih parnikov. Letala in motorna vozila za vojsko pa so z drugim vojnim materialom vred, ki je bil iz ZDA poslan v ZSSR, dosegla 49% vrednosti vsega, kar je bilo iz ZDA med vojno poslano v posojilo in najem vsem zaveziškimi državam. Skoraj ena tretjina pomoči po sporazumu o posojilu in najemu iz ZDA v ZSSR pa pride na industrijski material in na surovine, ki so bile potrebne za obnovno industrijo in splošnega gospodarstva v ZSSR.

WOLFGANG LEONHARD, 60

Videz in resnica v Sovjetski zvezi

Toda prav to je hotela Sovjetska zveza preprečiti: Državno-kapitalistična Sovjetska zveza ni bila v letu 1945 več revolucionarna sovjetska oblast iz dobe neposredno po revoluciji. »Oborožene sile ZSSR« niso bile več mlada, revolucionarna Rdeča delavska in kmečka armada iz začevljanske vojne. Sovjetski smoter ni bil, ponuditi delavcem in kmetom v teh deželah roko ter jih nesebično podpirati v njihovem boju za socializem. Kremeljska birokracija je hotela imeti odvisne, Sovjetski zvezi popolnoma podrejene satelitske države, da bi politično, vojaško in gospodarsko okrepila svoje lastne postojanke v vzhodni in južnovzhodni Evropi. Zato so si torej sovjetski uradni krogi od vsega početka prizadevali, da bi že v kali zadušili vsako neodvisno pobudo protifašistov v teh deželah.

UPORABNI FAŠISTI

Z zmago nad fašizmom so v vseh omenjenih deželah spontano nastali ljudski odbori, protifašistični komiteji, sveti, delavski odbori, ki so njih jedro bili borci iz uporniškega gibanja. To je bila doba velikih upov. Prišel je čas — so mislili socialisti — za izpolnitev njihovih idealov: za svoboden, neodvisen socialistični razvoj. Toda prav kmalu so prišla prva razočaranja. Odbore borcev iz uporniškega gibanja je sovjetska armada razpustila povsod, kjer je mogla. To so utemeljevali z izgovorom,

da je treba vzpostaviti »mir in red« in da so se v odbore vtihotapili »vohuni«. Ko so v Bolgariji jeseni 1944 komunisti in socialdemokrati odpravili organe stare oblasti in je oblast prešla na nove ljudske odbore, so morali na povelje sovjetskih uradnih krogov zopet vzpostaviti organe stare oblasti. Rdeče zastave, ki so jih izobesili komunisti in socialdemokrati, so zopet skrili. Enako so sovjetske čete zatrle samostojne pobude protifašistov in socialistov v vseh drugih vzhodnoevropskih deželah, tudi v Vzhodni Nemčiji.

V teh deželah je Sovjetska zveza postavila koalicijske vlade, da bi se tako na zunaj dokumentiral njihov »demokratični značaj«. Poleg zastopnikov komunističnih in socialdemokratskih strank so pritegnili tudi zastopnike buržoaznih strank. Odločilne postojanke, zlasti notranja ministrstva, so dobili v roke ljudje, o katerih so Sovjeti bili prepričani, da se bodo uslužno podrejali njihovim poveljem. Tudi zasedba drugih postojank v teh vladah je bila odvisna predvsem od odnosa kandidatov do Sovjetske zveze. Odločilno je bilo, da bo vsakokratna vlada postavljena tako, da bo pokoren organ sovjetske politike. Ali so bili člani vlade usmerjeni levičarsko, demokratično ali socialistično ter povezani z delovnimi ljudmi lastne dežele, je bilo za Sovjetsko zvezo postranskega pomena. Nekaterim osebami, ki so bile znane kot fašisti, so sovjetske oblasti celo poverile visoke funkcije.

Značilen je posebno razvoj v Romuniji. Tam je bil na primer Tatarescu imenovan za namestnika ministrskega predsednika nove »ljudske vlade«. Sovjetskim oblastem je bilo vsekar znano, da je bil ta človek leta 1926-27 minister v eni najbolj reakcionarnih vlad v Romuniji, da je v decembru 1927 organiziral protizidovske pokole in da je bil — ko je Hitler prevzel oblast (kakor je takrat poročalo glasilo Kominterne »INPREKORR«) — vodja »desničarskega protihitlerjevskega krila v ro-

munski nacionalno-liberalni stranki. Celotno vrsto let je ta novi zaupnik Sovjetov bil odločen borec za priključitev Romunije k državam Osi! Tatarescu pa ni nobena izjema. Tudi drugim znanim fašistom je Sovjetska zveza poverila v Romuniji visoke funkcije. Saj so seveda bili pripravljani služiti svojim novim oblastnikom v Kremlju prav tako zvesto, kakor so prej služili hitlerjevski vladi v Berlinu!

Generallajtnant Nikolas Cambrea, ki je bil pri Stalingradu poveljnik romunskih enot proti Sovjetski zvezi, je bil imenovan za generala in namestnika generalnega štaba. Major Popescu Argetoia, znani romunski fašist, je bil postavljen za šefa tajne policije, Vasilu Rascanu, načelnik vojaške policije med vojno proti Rusiji, pa je postal vojni minister, general Lascar, brigadni general v Rusiji proti Sovjetski zvezi, ki ga je Hitler odklikoval z viteškim križcem, je dobil v vladi važno funkcijo. Na čelo romunske vlade je prišel dr. Petru Groza, veleposelnik, lastnik tovarn in bančni direktor. Poprej je bil dolga leta član fašistične stranke Oktaviana Goge ter jo je nekaj časa tudi zastopal kot poslanec v parlamentu. Ko so bili protifašistični odbori v Romuniji razpuščeni (kakor tudi v drugih deželah pod sovjetsko oblastjo!), so posebno slovesno praznovali rojstni dan kralja Mihaela. List »Era Nuova«, edini izmed listov KP Romunije, je ob tej priliki 8. novembra 1946 zapisal: »Romunsko ljudstvo zaupa v svojega kralja.« »Nacionalno-demokratični blok« pod vodstvom KP pa je organiziral velike manifestacije z geslom: »Živel kralj!«

Tudi v drugih vzhodnoevropskih deželah je bila sovjetska težnja ista: omejevati in zatirati samostojnost in iniciativo delovnih ljudi ter njihovo lastno politično dejavnost. Čim hitreje naj bi zavladala »mir in red«, kakršnega so vzpostavljale vlade, ki niso bile povezane z delovnimi ljudmi lastne dežele, temveč so ukrepale le po poveljih iz Moskve.

Vajenski mladini je treba bolj pomagati

Zadnje čase veliko pišejo o vajenski mladini, predvsem o vključevanju v poklice. In prav je tako! Toda piše se le o obrti, manj pa o vajencih v industriji. Glede obrti je izšla namreč uredba o številu vajencev, ki jih morajo posamezni obrtni zaposiliti. Za industrijo take uredebe še nimamo, čeprav bi bila tudi zelo potrebna.

Uredba o vajencih pomeni velik napredek v naši zakonodaji. Toda tudi s to uredbo še niso izpolnjeni vsi ustrežni pogoji za pravilno in resnično učinkovito pomoč pri poklicnem delu vajenske mladine. Doslej smo slišali veliko ugovorov proti tistemu delu uredbe, ki govori o nižji zaposlitvi vajencev: v prvem razredu 42, v drugem 45 delovnih ur na teden. Smatram, da pomeni ta ukrep napredek v naši delavski zakonodaji in da zmanjšanje delovnega časa ne more biti nobena ovira, da ne bi vzgojili dobrega strokovnega narascaja. Po splošni oceni se je kvaliteta znanja teorije pri vajencih po letu 1945 zelo dvignila. Pri učenju praktičnega dela pa je veliko nesistematizirano. To velja za vajenske mladine ne pa za industrijske šole. Poglejmo nekaj dejstev.

Neredko smo slišali kot utemeljitev, da naj vajenec dela 48 ur na teden, ker so pač vajenci vedno tako delali in celo več. Mojstri so jih tudi tepili. Nekateri vajenci so obiskovali šolo, drugi zopet ne. Nekateri so tudi napakega menja, da se bo vajenec potepal, če bo manj zaposlen. Taki ugovori so znak zaostale miselnosti. Take utemeljitve navajajo tisti, ki so bili včasih kot vajenci zelo izkoristljivi in če so z njimi ravnali tako, naj bi po njihovem tudi z današnjimi vajenci ravnali enako. Mislim, da je ta argumentacija bedasta in nevredna človeka socialistične države ter da ne potrebuje nikakega komentarja. Drugi dejstvo je, da mladina s 14 ali 15 letom še ni dorasila fizičnim naporom. Ki jih mora prenašati pri 48 urni zaposlitvi. To potrjuje zdravstvena anketa. Ne bom podrobneje navajal števil, ker to ni

moja naloga. Vsakdo pa se o tem lahko prepriča pri Higien-skem zavodu v Ljubljani, ki razpolaga z ustreznimi podatki. Znano je, da naša socialistična družba ne zanemarja zdravja mladine, pač pa stalno prevzema primerne ukrepe, da se mladina zaščit pred prevelikimi napori, ki jim še ni fizično dorasla. To je drugo dejstvo, ki govori za znižanje delovnega časa. S tem pa seveda še ni rečeno, naj vajenska mladina ne dela. Dela naj in to iredo dela. Samo z delom lahko doseže vajenec cilj, da postane dober strokovnjak in vzgojen človek.

Dalje ugovarjajo nekateri znižanju zaposlitve vajencev s tem, da mladina, ki je zaposlena v tovarni, kjer se pričuje, nima znižanega delovnega časa. Prepričan sem, da se bo tudi delovni čas te mladine znižal, za kar nam je jamstvo naša družbena ureditev, nevdvoma pa to še tako samovoljno. Če pa se ne bomo zredili, se bodo vajenci zaradi znižanega delovnega časa morali izgubljati, naj pripomnimo, da bi bilo bolje, če bi se to, kako to mladino bolj vključiti v družbeno življenje. Številke kažejo, da je vajenska mladina od vse mladine v strokovnih solah najmanj vključena v razna društva in se najmanj udeležuje izven poklicnega dela. O tem nam zgornjo priča anketa, ki je zajela skoraj polovico vse mladine, ki je v raznih strokovnih solah.

Iz navedene ankete vidimo veliko razliko v kulturno prosvetnem udeleževanju vajencev in ostale mladine strokovnih sol. Vajenska mladina je po številu v ogromni večini, če jo primerjamo z mladino v industrijskih solah. Z ukinitvijo 16 industrijskih sol v Sloveniji je število vajencev še naraslo, ker del učencev ukinjenih industrijskih sol nadaljuje svoj uk kot vajenci. Vajensko mladino je vsekakor treba vključiti v kulturna društva, razne športne organizacije in tako dalje. Mladina se ne bo potikala po cestah, če bo izven delovnega časa s čem zaposlena.

Dejstvo je tudi, da se precejšnje število vajencev vozi na delo ali v šole. Anketa nekaterih mest in podeželskih sol nam da sledečo sliko: od skoraj 2000 vajencev, ki jih je anketa zajela, se jih vozi nad 2 km v šolo s kolesom 19%, z avtobusi 5%, z vlakom 22%, v celoti se vozi 46% vajencev. Omenimo naj Jesenice, kjer se jih vozi od 120 vajencev 73%. Če računamo še pot do postaje, čakanje na vlake itd. Je res vprašanje, kdaj ima vajenec prosti čas. Vse to govorja za uvedbo raznih prostorov, kjer bi vajenci čakali na vlak, in nadzora nad njimi v tem času.

Izdadno pomoč bomo vajencem nudili tudi s tem, če se bomo držali predpisov, ki so v uredbi za vajence, zlasti še glede plačila in točne zaposlitve. Najboljši podatki nekaterih sol s stajinjenim poukom kažejo glede tega znatno zboljšanje v primeru z lanskim letom, toda kljub temu ne moremo biti s tem zadovoljni tako dolgo, da bo problem zaposlitve in pravihni odnosov do vajencev do kraja rešen.

Od 461 učencev čevljarstva, gradbenega, avtomehanske in lesne stroke, ki jih je zajela anketa imamo:

1. delovni čas: pravilno 87,64%, nepravilno 12,36%;
2. plače: pravilno 83,68%, nepravilno 12,14%, brez plače 2,18%;

3. dopusti: pravilno 71,59%, nepravilno 28,41%. Vidimo, da je odstotek izkoristnosti še velik. Če bomo odpravili to veliko pomanjkljivost in pa če bomo vajensko mladino uspeš v večji meri vključili v razne panoge kulturno prosvetnega in fizikalnega udejstvovanja, bomo vsekakor tudi napravili velik korak k hitrejšemu in kvalitetnejšemu strokovnemu dvigovanju te mladine. B.

Prvi 3.700 kg težak rignoli plug izdelan v naši državi

Mala in na zunaj nepomembna livarna »Strukelj« v Solkanu izdeluje pomembne izdelke, ki smo jih morali doslej uvažati in kupovati za visoke vsote deviz. Tako je letos izdelala nove stroje za gnetenje testa in dobila za to že 38 naročil iz Ljubljane, nekaj z Jesenic in iz drugih krajev. Največji njen uspeh, s katerim se delovni kolektiv prav rad ponaša, ker je pomembna gospodarska pridobitev, pa je novi izdelek, velik in težak rignoli plug, ki so ga te dni dokončali. Ijeklina gmota tega pluga tehta 3.700 kg. Plug bo oral 90 cm globoko. Vse modele in tudi pesto glavnega kolesa so izdelali v lastnih delavnicah. To je prvi rignoli plug za obnovo vinogradov in sadovnjakov, ki smo ga izdelali v naši državi. Odkupila ga bo okrajna zveza kmetijskih združenj. Goriški sadjarji in vinogradniki, ki se za ta plug zelo zanimajo, so zelo veseli vesti, da bo delovni kolektiv začel serijsko izdelovati rignoli pluge, ki bodo orali do 1.10 m globoko. Računajo, da bodo na leto lahko izdelali 10 takih plugov. Livarna, čeprav je majhna, je šestkrat priskočila na pomoč tudi večjim podjetjem, kakor so tovarna v Anhovem, Goriške opekarne, in kmetičkim združenj, katerim je popravljala stroje in pri tem odšla nove dele. V kritičnih trenutkih, ko je šlo za izpolnitev različnih nalog, so delavci livarne delali celo ponoči, ker so se zavredali, da je od njih odvisna proizvodnja cementa in drugega gradbenega materiala.

Palača telekomunikacij je po vojni prva stavba v Ljubljani, ki je obložena z naravnim kamnom. Po mnenju strokovnjakov je glede na trpežnost in iznajdnost kamnite obloge cenješa od ometa. Slovenija ima dosti kamnoloov okrasnega kamna, občutno pa je pomanjkanje žag za rezanje tega kamna. S sredstvi, ki jih imajo na razpolago danes naši kamnolomci, oziroma podjetja za obdelavo naravnega kamna — bi rabili tri leta, da bi razrezali potreben kamen za novo postjo. Zato so naročili plošče naravnega kamna za omenjeno palačo iz Makedonije, kjer imajo že moderne žage, kar pa je zvišalo prevozne stroške, ki znašajo za 200 kvadratnih metrov plošč 30.000 din; samo proceje nove stavbe pa obsega 3000 kv. metrov. In ob tem ne smemo pozabiti, da je naš slovenski marmor kvaliteten in nudi veliko ter bogato izbiro. — Sedaj bo tudi industrija naravnega in umetnega kamna v Ljubljani dobila novo moderno gater žago, ki bo lahko izrezala 10.000 kv. metrov plošč na leto, s čimer bodo krite vse domače potrebe. Za rezane plošče se zanimajo tudi v Egiptu in Veliki Britaniji, medtem ko kupujejo Avstriji in Italiji le grobo obdelane kamnite bloke. V zvezi s tem je delavski svet industrije naravnega in umetnega kamna že razpravljali o postavitvi novih obratov za naravni in umetni kamen. Nove obrate nameravajo zgraditi v Mostah, poleg nove tovarne gradbenih polizdelkov. Tam nameravajo postaviti tudi novo gater žago.

Kmetijske zadruge na Goriškem so potrojile število svojih traktorjev

Goriški združniki se zelo zanimajo in zavzemajo za mehanizacijo kmetijstva. Kmečke delovne zadruge in splošne kmetijske zadruge imajo na tem področju dela zelo hvaljevne naloge. Zato se je od priključitve Slovenskega Primorja k FLRJ število traktorjev na Goriškem potrojilo. Samo letos so splošne kmetijske zadruge in sadjarske vinogradniške delovne zadruge kupile 24 novih traktorjev, dva buldožerja in dva rignola pluga. Skupno je sedaj na Goriškem že 68 traktorjev, medtem ko jih je bilo ob priključitvi 22, pa še ti so bili izrabljeni in skoraj neuporabni za oranje. Splošne kmetijske zadruge v Solkanu, Sempetru, Vrtojbi, Leupi, Podnanosu, Vipavi, Renčah in še nekatere druge so letos kupile precej strojev. Z njimi orjejo sedaj za zimsko setev. Strojni odseki dobro delujejo, saj so si poleg traktorjev omislili goriški združniki tudi druge stroje, kakor kosilnice, pluge, brane in podobno. Manj delovni so semenski odseki. Tako ima na primer Okrajna zveza kmetijskih združenj v Goričah na razpolago dober tolminski semenski krompir, kate-rega bi rada zamenjala za merkantilni ali pa prodala po ugodnih cenah splošnim kmetijskim združenjem. Doslej pa se nobena ni pokazala zanj interesa, čeprav se redno dogaja, da spomladaj kmetje na vse načine iščejo semenski krompir in hodijo sami na Bovško in Kobariško z vrečami po krompir. Premalo zanimanja za drevesnice in matenje, čeprav je po tem blagu veliko povpraševanja in bi bilo mogoče sadike

Nekaterim dejavnostim naj bi posvetili več pozornosti

Izvoziti tudi v druge kraje Slovenije. Bolj bi se morale kmetijske zadruge zavzemati za zaščito rastlin, ki jih razni zajedalci čedalje bolj ogrožajo. Pospešiti bi bilo treba tudi obrtno delavnost. Gospodinje zlasti tožijo, ker ni nikogar, ki bi jim popravil žerjance, lonce in brusil nože. Prej so to opravljali Režjani, ki jih sedaj ni. Morda bi zadruga zveza nekje poiskala primerne človeka, ki bi izučil te obrti nekaj mladincev. Našli bi tako doma zaposlitve v zadrugi, kjer bi morda lahko opravljali tudi popravila manjših strojev. Na Vipavskem bi bilo treba poživiti tudi pletarsko obrt, ki izumira. Pri tem bi se dalo zaposliti žensko delovno silo. Sekcija žena združnic naj bi se zavzela, da bi se ustanovile kopalnice, šivalnice, pralnice, kjer bi marsikje priskočil prav kmetičkim gospodinjam. Agilnejše v tem pogledu so lokovski vasi, kjer se že bavijo z žebeljarstvom, izdelovanjem nožev in kuhinjskih potrebščin. Sedaj bodo uvedli še čipkarsko obrt in klekljanje čipk po idriškem vzorcu. Pohvaliti pa je treba delo živinorejskih odsekov splošnih kmetijskih združenj v živinorejskih vzgojnih središčih Vipavski križ in Cepovna. Selektivsko delo in uvajanje rodovnikov se uveljavljata tudi v Lokvah in treh Lokovcih. Nedavna živinorejska razstava v Cepovni je bila zelo uspešna. Živinorejci so razstavili 85 glav lepe plemenske živine. Tudi plemenski sejem goveje živine je bil uspešen in so se za živino zanimali celo kupci iz Makedonije, Srbije, iz krškega okraja, Postojne in drugod. Joško Pirjevec iz Ajdovščine je za svojega plemenskega 15 mesečnega bika na licitaciji izkupil 95.000 din. Kupil ga je okraj v Postojni. Pospeševanju živinoreje naj bi posvetili več pozornosti, zlasti v hribovitih krajih, kakor so Kanal, Kal nad Kanalom in drugi. Potrebno bi bilo, da bi se kmetijske zadruge bolj zanimale tudi za obnovo mlekarstva. -jp.

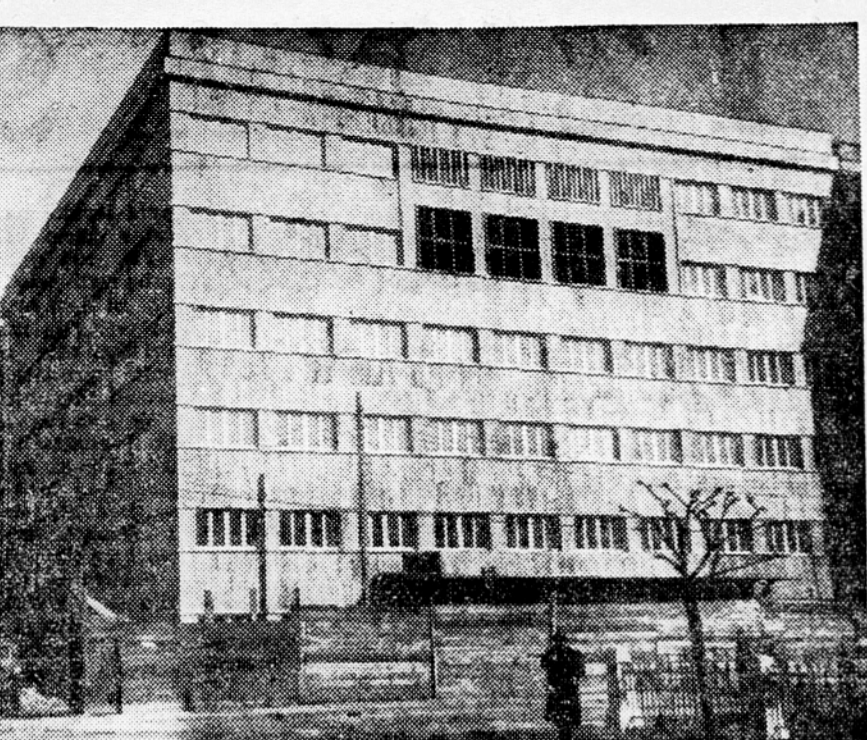
Zvišanje najemnin in vplačilo prispevka v sklad za vzdrževanje hiš

Po uredbi o zvišanju najemnin za stanovanjske in poslovne prostore mora najemodajalec vplačati 100 odstotni povisek dosedanjih najemnin oziroma polovico najemnin, določenih s prvo pogodbo, v sklad za vzdrževanje hiš, in sicer do petnajstega dne v mesecu, če se najemnika plača vnaprej, oziroma do petnajstega dne prihodnjega meseca, če se najemnika plača vnaprej. Potemtakem je treba od zvišanih najemnin za november, ki se plačujejo vnaprej, vplačati prispevek v sklad za vzdrževanje hiš do 15. t. m. Mnogi lastniki hiš odlašajo z vplačilom, češ da so še nekatere stvari nejasne. Res so potrebne v nekaterih primerih še natančnejše določbe, toda vse to ne sme ovirati pravočasnega vplačila, ne glede na sankcije, ki jih določa uredba za nepravočasno vplačilo (12% obresti na leto oziroma prisilna izterjava). Izgovor, da najemodajalec še ni prejel najemnine od vseh najemnikov, ne more biti opravičilo. To tudi ne more zadržati vplačila prispevka, saj lahko najemodajalec iz zneska pobranih najemnin takoj vplača celotni prispevek; če pa pozneje najemnine ne more izterjati niti sodnijsko, se mu po uredbi vplačilo prispevek povrne. Tudi za vplačilo pri Narodni banki ni več nobene ovire. Centralna Narodna banka za LRS je objavila, da so prispevki vplačujoči na račun »667 - Stanovanjski

fondu, in sicer pri tisti podružnici, ki je pristojna glede na kraj, kjer stoji hiša. Za plačilo prispevka je treba uporabiti stiri-delnolo polnočno, na hrbtini strani obeh srednjih delov pa je navesti obrednik, kjer so v najem oddani prostori, za katere se plača prispevek. V zvezi s pravočasnim vplačilom prispevka moramo se opozoriti, da pri sedanjem zvišanju najemnin ne gre za noben fiskalni ukrep, marveč za to, da se s povikom najemnin zagotovi najpožrebnejše vzdrževanje našega stanovanjskega fonda. Redno vplačevanje prispevka v sklad za vzdrževanje hiš je tako v interesu stanovalcev, ki hočejo imeti hiše, kjer stanujejo, v redu vzdrževane, kakor tudi v interesu lastnikov hiš, ki so dolžni hiše vzdrževati. Vsi vplačanci zneski se vodijo ločeno za vsako stanovanjsko hišo, o uporabi sklada pa bodo izdani še posebni predpisi. Zvišanje najemnin pa ima tudi važno ekonomsko-politično nalogo, saj je to eden izmed ukrepov za uravnoteženje kupnih in blagovnih fondov, kar je že razlog več, da moramo uredbo takoj izvajati. Res bo treba nekatera vprašanja, ki so v zvezi z novo uredbo, še pojasniti, to pa ne more zadržati pravočasnega vplačila. Zvišanje najemnin je vsekakor linearno, se pravi, vse najem-

nine, ki niso določene s pristo pogodbo, se zvišajo za 100%. Vse drugo bo pozneje urejeno, zlasti nujno potrebno kategoriziranje stanovanj, da se ne bodo sedanje neenakosti in anomalije v cenah stanovanj v podoben obsegu vlekale naprej. Kolikor obstojajo nejasnosti glede tega, kdaj je šteti, da je najemina določena po prosti pogodbi, in kdaj po predpisih, bodo izdana še podrobna navodila. Tudi to ne more ovirati vplačila prispevka, saj ga je treba vplačati v enem in drugem primeru. Prav tako ni v zvezi z vplačilom vprašanje podnajemnin, kajti najemniki od podnajemnin ne vplačujejo prispevka. O vseh teh vprašanjih kakor tudi o najemninah v novih hišah, o naturalnih stanovanjih hišnikov, učiteljev itd. je bilo v torek govora na širši konferenci pri Gospodarskem svetu vlade LRS, ki bo dal potrebna pojasnila, dokler zvezni Gospodarski svet po uredbi ne izda natančnejših določb.

Iz mednarodne trgovine. Na čikaški borzi žitaric je Jugoslavija kupila pretekli teden okrog 40.000 ton koruze; pogojanja tečejo še za nadaljnjih 10.000 ton. Iz Zahodne Nemčije pa poročajo, da so odobrili 200.000 nemških mark za uvoz čebuljčka iz Jugoslavije

Pri nakladanju saturacijskega mulja, ki je odlično gnojilo in ki ga tovarna sladkorna nudijo brezplačno

Novi tovarni pohišta v Trbovljah bo začela obratovati 29. novembra

Se pred dobrim letom je bila v Stari tovarnah v Trbovljah izdelana mizarska delavnica. Prišlo pa je do pomembne odločitve, da se ta delavnica osamosvoji in stoji na pot samostojnega razvoja. Tako se je od Strojne tovarne »Mikha Marinko« v Trbovljah odzdragal strojno mizarstvo, ki je začelo samostojno obratovati. Zaradi pomanjkanja prostorov je začelo kmalu graditi novo tovarno za pohišteno in stavbeno opremo, in to v Gaberskem. Letos spomladaj so se lotili gradnje in 29. novembra, na Dan republike, bo v novih prostorih v Gaberskem že obratovalo strojno mizarstvo v lastnih delavnicah.

Novi tovarni pohišta v Trbovljah bo začela obratovati 29. novembra

Novi tovarni pohišta v Trbovljah bo začela obratovati 29. novembra. Se pred dobrim letom je bila v Stari tovarnah v Trbovljah izdelana mizarska delavnica. Prišlo pa je do pomembne odločitve, da se ta delavnica osamosvoji in stoji na pot samostojnega razvoja. Tako se je od Strojne tovarne »Mikha Marinko« v Trbovljah odzdragal strojno mizarstvo, ki je začelo samostojno obratovati. Zaradi pomanjkanja prostorov je začelo kmalu graditi novo tovarno za pohišteno in stavbeno opremo, in to v Gaberskem. Letos spomladaj so se lotili gradnje in 29. novembra, na Dan republike, bo v novih prostorih v Gaberskem že obratovalo strojno mizarstvo v lastnih delavnicah.

Iz mednarodne trgovine. Na čikaški borzi žitaric je Jugoslavija kupila pretekli teden okrog 40.000 ton koruze; pogojanja tečejo še za nadaljnjih 10.000 ton. Iz Zahodne Nemčije pa poročajo, da so odobrili 200.000 nemških mark za uvoz čebuljčka iz Jugoslavije

Papirnica v Radečah je znižala cene svojim proizvodom za 10%

Kolektiv papirnice v Radečah, kjer izdelujejo najboljši papir v državi, se letos bori z velikimi težavami, predvsem pri prodaji svoje proizvodnje. Vse leto v zveznem borju, da bi sprlo visoke akumulacije čim bolj znižali proizvodne stroške. Po količini so sicer dosegli planirano proizvodnjo, ne pa po asortimantu. Da so lahko vnovič izdelan papir, so v zadnjem času znižali cene svojim izdelkom za okrog 10%. Tako so zagotovili delavcem plače. Vendar pa v zadnjih dveh mesecih kljub naporom niso mogli doseči primerne dohodka za plače in akumulacijo in so izplačali le 90% tarifnih plač. V tovarni se pritožujejo, da je predpisana aku-

mulacija za proizvodnjo iste vrste papirja v drugih podjetjih nižja, kar tem tovarnam omogoča prodajo po nižjih cenah. Da dosežejo potreben dohodek, so letos začeli izdelovati nekatere nove vrste papirja, kakor na primer papir za filtre pri maskah. Hkrati si prizadevajo čim bolj izpopolniti tovarniške naprave, da bodo lahko izdelovali prav vse vrste finega papirja. Kljub navednim težavam je kolektiv iz sklada za samostojno razpolaganje prispeval 15% to je okrog 2 milijona dinarjev za gradnjo komunalnih naprav. Vsekakor papirničarji v Radečah ne bodo klonili, saj so vse doslej dokazali, da znajo vse težave premagovati.

Ali smo res pozabili?

Nekaj pobud, ki naj pripomorejo k nadaljevanju peskanja kmetijske zemlje

Veliko število zadrug, posestev in ekonomij ter zasebnih kmetovalcev se je v minulih letih prepričalo o nujnosti rednega apnenja zemlje. Številni pridelovalci so že prav radi posegali tako po vojvodinskem saturacijskem mulju kakor po kninskem apnenju, za katerega je bilo treba plačati samo 4.500 dinarjev za 17-tonski vagon. Ko so bile ukrajne obvezne oddaje, je kazalo, da bo redno apnjenje dobilo še večji razmah. S sedemkratnim povečanjem železniške prevozne tarife pa je nenekrat cena apnenca skočila od 4.500 dinarjev na 30.000 dinarjev. Vsi naročniki so takoj odpovedali naročila in letos ni prišel niti vagon apnenca več iz Knina. Podjetje »Vapnenik« v Kninu je prenehalo obratovati, ker so zaradi predragega prevoza prenehala naročila tudi s severne Hrvaške. Glede rentabilnosti uporabe apnenčeve moke za peskanje zemlje pravi strokovna literatura, da poveča deset ton pravilno uporabljenega materiala v osmih naslednjih letih donose za toliko, kolikor stane pet ton pšenice. Račun pove,

da se vsi izdatki za nakup in uporabo apnenca povrnejo v osmih letih štirikrat, če računamo z novimi cenami kninskega apnenca in pšenice. Nedavno je »Slovenski poročevalec« objavil članek »Ob jesenski setvi v Prekmurju«. V njem smo brali med drugim: »Primanjkuje pa na tržišču apna za posipanje kislih prekmurjskih zemljišč, ki bi ga kmetje radi čim več nabavili. Poskusi, ki so jih izvedli na državnem kmetijskem gospodarstvu v Beltincih, so pokazali, da je apno za prekmurško zemljo za zdaj najbolj potrebno gnojilo.« Posebno veliko zanimanje je v vaseh Bogojina, Ižakovci, Melinci, Beltinci, Gačani in Martjanci. Ali naj zadeva popolnoma zamre?

»Težave, ki niso nepremostljive«
Tudi v Sloveniji imamo apnenčeve rudnike take vrste, kjer se daje mehki apnenca z lahkoto zmlati v moko. Tak mlin je bil pred štiri leti v Stari vasi pri Vidmu. Namili so z izposojenim

mlinom in odposlali 140 vagonov odlične apnenčeve moke, kakor so morali mlin vrniti. Pred dvema letoma so doveliki za isti namen v Videm velik mlin iz Vojvodine, ki ga pa še do danes niso spravili v pogon. Tako bi imeli apnenčev moke 366 km bliže (v primeru s Kninom). Zakaj se okraj Krško ne zgane?

Morda pa okraj v Krškem čaka, da bo mestni ljudski odbor v Ljubljani nekaj ukrenil in uredil mletje odličnega dolomitskega pšenke v Podutiku pri Ljubljani, ko je vendar znano, kako zelo potrebuje neposredna in široka okolica Ljubljane apnenja? Prav tako tudi v Adleščicah, v Beli krajini, že tri leta željno čakajo na neki obljubljeni mlin za mletje apnenca, po katerem naravnost vpije belokranjska zemlja. Koliko pa je še nahajališč drobnega apnenca, ki se vsipa na železniško progo! Očitno nihče ne mara tvegati časti, da bi bil prvi. Proizvajalci si morajo pomagati sami
Suše zadnjih let 1946, 1950, 1952, so nam pokazale, da le dobro hranjena zemlja, ki ima ob enem dobro in pravilno strukturo, brez večjih težav prenašajo take nevelčnosti. Kjer primanjkuje v tleh apna, so posledice suše

hujše. Uporaba apnenca je zadnja leta to prav lepo dokazala. Ko ni več birokratskega razdeljevanja, je na proizvajalcih, da si sami pomagajo. Zato bi morali na lastno pobudo ukreniti, kar je potrebno. Tovarni sladkorja v Vrbsu in

Pri nakladanju saturacijskega mulja, ki je odlično gnojilo in ki ga tovarna sladkorna nudijo brezplačno

Crvenki (v Bački) imata še danes okrog 20.000 vagonov odpadnega apna (saturacijskega mulja), čigar lepi uspehi so v Sloveniji znani. Razen apna ima namreč 17-tonski vagon tega gnojila toliko fosforja, kolikor ga je v 1200 kg superfosfata, kalija pa, kolikor ga je v 250 kg 40%-ne kalijeve soli. Na hektar je potrebno 5.000 do 10.000 kg tega saturacijskega mulja (kakor kninskega apnenca). Zaradi neprimerno kraje razdalje v primeru s Kninom stane 17-tonski vagon saturacijskega mulja v Murški Soboti okoli 13.600 dinarjev. (Od tega nakladanje 1.200 din in prevoz 12.400 din). Če pa bi si proizvajalci izposlovali kot pomoč zveznega gospodarskega sveta popust pri prevozu saturacijskega mulja v višini 50%, tedaj jih bi stal 17-tonski vagon v Murški Soboti le 7.400 dinarjev. Saturacijski mulj je posebno uspešen na travnikih, kjer izboljšuje kakovost in količino trav. Tovarne zaenkrat še ne računajo vrednosti tega gnojila. Ta jim leži že dolga leta na ogromnih kupih, ima pa odlično lastnost, da se na dežju niti najmanj ne izpira in da ne izgublja svoje kakovosti. To odlično gnojilo si namreč tudi v okolici tovarne ni našlo dovolj odjemalcev. Odprema iz tovarne pa je možna že od konca decembra naprej, ker so dotlej za-

posleni s predelavo sladkorne pese. Morda se zopet tudi tukaj postavlja vprašanje, kdo bo prvi načel to zadevo? Najprej je treba doseči znižanje prevoza, naročila tovarnam je lahko poslati. No, in ker bodo te količine saturacijskega mulja lahko kaj kmalu izčrpane, posebno še, če se pozanimajo za nje tudi proizvajalci na Hrvaškem, je treba misliti tudi za dlje časa naprej. Za kmetijske zadruge naše republike pač ne bo nič problematičnega poiskati si primerno nahajališče mehkega apnenca ob progi v bližini železniške postaje, ki bi ga lahko začele izkoriščati. Pomisli je treba, da potrebuje slovenska kmetijska zemlja kot prvo datjevo okoli pol milijona vagonov apnenčeve moke. Od te količine pa pride v poštev za dobavo po železnici vsaj 150.000 vagonov ali poltrugi milijon ton. Potrebne mlina izdelujemo v državi! Na povečanju kmetijske proizvodnje smo zainteresirani vsi državljanj, tako proizvajalci kakor potrošniki in mimo tega vprašanja ne moremo več molče! Upamo, da peskanja zemlje ne bo nihče več odrekal aktualnosti, kakor se je doslej neredko dogajalo.

